

**Onderzoeks-
rapportage**

Amsterdam
Augustus 2011

Projectnummer
M8065

Auteurs
Irene Zondervan
Lieke Smeeing

Zin en Onzin van Pensioen

Kwantitatieve rapportage van het onderzoek naar de misverstanden die leven onder werkende Nederlanders die pensioen opbouwen

Achtergrond

Doel- en
probleemstelling

Methode

Resultaten

Conclusies

Aanbevelingen

Achtergrond

Op verzoek van de Pensioenfederatie, in naam van Marjolein Zaal, voert Motivaction International B.V. een onderzoek uit naar de Zin en Onzin omtrent pensioen.

Omtrent pensioen (opbouw en uitkering) bestaan veel mythes en misstanden. Meer vat op de belangrijkste misstanden geeft de Pensioenfederatie een platform om de pers op te zoeken en aan te geven welke rol de Federatie neemt om deze misstanden weg te nemen.

Het genereren van publiciteit is één van de redenen om onderzoek te laten uitvoeren in deze roerige periode omtrent pensioen. Een tweede reden en doel is input verzamelen voor een campagne die na de zomer gaat starten.

Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief en kwalitatief onderzoekdeel.

De onderhavige rapportage presenteert de resultaten van de kwantitatieve onderzoeksfase. De belangrijkste zorgen en misvattingen omtrent pensioen worden in kaart gebracht en de verschillen tussen segmenten binnen de beroepsbevolking worden besproken.

In een volgende fase worden de achterliggende gedachten bij de belangrijkste misvattingen geëxploreerd.

Achtergrond

**Doel- en
probleemstelling**

Methode

Resultaten

Conclusies

Aanbevelingen

Onderzoeksdoelstelling en probleemstelling

- De onderzoeksdoelstelling luidt:

Welke misstanden leven er onder de werkende Nederlanders die pensioen opbouwen en wat zijn de achterliggende gedachten bij deze misstanden?

- Hiervan afgeleide probleemstellingen luiden:
  - Welke mythes en misstanden neemt men voor waar aan?
  - Wat vormt de bovenlaag (top vijf)?
  - Komen bepaalde misstanden meer voor bij bepaalde segmenten binnen de beroepsbevolking?
  - Wat is de herkomst van deze misstanden, waar zijn ze op gebaseerd?
  - Wat doen deze misstanden met de werknemers en hun vertrouwen in pensioen in het algemeen en hun eigen pensioen in het bijzonder?

Achtergrond

Doel- en
probleemstelling

Methode

Resultaten

Conclusies

Aanbevelingen

Online vragenlijst

- De zorgen en misstanden omtrent pensioen zijn in kaart gebracht door middel van een online vragenlijst bestaande uit zeven vragen.
- De netto steekproef bestaat uit 1.020 werkende Nederlanders die pensioen opbouwen. Respondenten werden geselecteerd uit het online panel StemPunt.nu van Motivaction.
- Door middel van een propensity weging is de representativiteit van de steekproef gewaarborgd. Dit wil zeggen dat bij de steekproeftrekking uit het totale panel al rekening wordt gehouden met de samenstelling van de totale bevolking en met de geneigdheid om mee te werken aan onderzoek.
- De vragenlijst is online afgenomen tussen 15 en 22 juli 2011.

Achtergrond

Doel- en
probleemstelling

Methode

Resultaten

Zorgen

Misvattingen

Conclusies

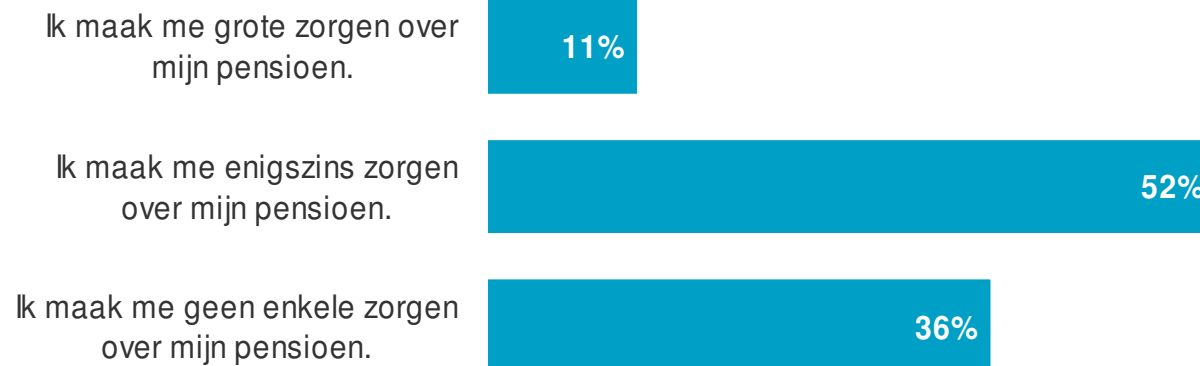
Aanbevelingen

Werkend Nederland maakt zich zorgen over pensioen

Bijna tweederde van de respondenten maakt zich in meer of mindere mate zorgen over zijn pensioen. Eén op de tien respondenten maakt zich zelfs ernstige zorgen. Van de starters op de arbeidsmarkt (20-24 jaar) stelt 67% zich totaal geen zorgen te maken over zijn pensioen. Hiermee wijken zij sterk af van oudere respondenten (34%). Vooral respondenten tussen de 41 en 65 jaar maken zich relatief veel zorgen. Uit de resultaten blijkt verder dat mannen zich meer zorgen maken dan vrouwen en de zorgen van lager opgeleiden heftiger zijn dan die van hoger opgeleiden.

Welke van onderstaande uitspraken is op u van toepassing (n=1.020)

- Achtergrond
- Doel- en probleemstelling
- Methode
- Resultaten
- Zorgen**
- Misvattingen
- Conclusies
- Aanbevelingen

Vooral zorgen of pensioen voldoende groot is

De meeste zorgen over pensioen gaan over de onzekerheid over de hoogte van het pensioen. Het is voor respondenten onduidelijk hoeveel zij na pensionering kunnen besteden en of dit genoeg is. Eén op de vijf respondenten maakt zich geen zorgen of houdt zich er niet mee bezig (21%).

Wat houdt u op dit moment het meeste bezig als het gaat om uw eigen pensioen? (Open vraag; n=1.020)

- Voorbeelden overige

  - De pensioenleeftijd die verhoogd wordt.
  - Wordt mijn geld wel goed belegd?
  - Welke invloed heeft de crisis?

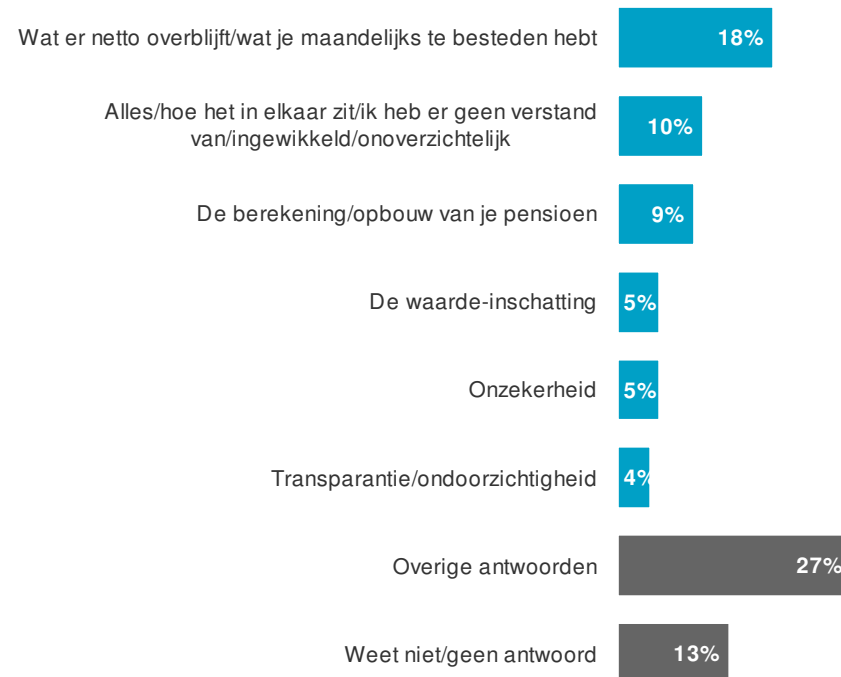
- Achtergrond
- Doel- en probleemstelling
- Methode
- Resultaten
- Zorgen**
- Misvattingen
- Conclusies
- Aanbevelingen

Onduidelijk wat waarde van pensioen is

Circa één op de vijf respondenten stelt hun eigen pensioen niet ingewikkeld te vinden. Een aanzienlijke groep respondenten vindt het echter wel moeilijk om de opbouw van hun pensioen te doorgronden en/of in te schatten hoeveel zij na hun pensionering hebben te besteden.

Veel mensen vinden pensioen ingewikkeld. Wat vindt u het meest ingewikkeld of onduidelijk als het gaat om uw eigen pensioen? (Open vraag; n=1.020)

- Voorbeelden overige
- Pensioenbreuk
  - Waar het geld is
  - Ontwikkelingen in de toekomst

- Achtergrond
- Doel- en probleemstelling
- Methode
- Resultaten
- Zorgen
- Misvattingen**
- Conclusies
- Aanbevelingen

Top 5 misvattingen over pensioen

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de meest voorkomende mispercepties ten aanzien van pensioen. Deze misvattingen vallen uiteen in twee categorieën: misvattingen over de gevolgen van de economische crisis (kredietcrisis, verkeerde beleggingen, eurocrisis Griekenland etc.) en onduidelijkheid over de hoogte van de kosten omtrent pensioen.

Een nadere blik op de resultaten leert dat mannen en hoger opgeleiden beter geïnformeerd zijn. De helft van de jongeren denkt dat hun premie voor een groot deel op gaat aan kosten, salarissen en bonussen van de directie (48%). Zij zijn daarmee positiever dan oudere werknemers van middelbare leeftijd (63%). Werknemers van middelbare leeftijd denken bovendien vaak onterecht dat zij minder pensioen zullen ontvangen dan zij aan premie hebben betaald (76%).

Geef u alstublieft aan wat volgens u Waar of Niet Waar is (n=1.020)

- Achtergrond
- Doel- en probleemstelling
- Methode
- Resultaten
- Zorgen
- Misvattingen**
- Conclusies
- Aanbevelingen

Misveronderstellingen over beleggingen en hoogte pensioen

Uit de onderstaande resultaten blijkt dat er bij meer dan de helft van de respondenten misveronderstellingen bestaan over de rentabiliteit van sparen en beleggen en de uiteindelijke hoogte van het eigen pensioen.

Mannen, hoger opgeleiden en ouderen zijn beter geïnformeerd over pensioen, aangezien zij de stellingen vaker als 'onwaar' percipiëren.

Geeft u alstublieft aan wat volgens u Waar of Niet Waar is (n=1.020)

Jongeren betalen elke maand pensioenpremie, waarmee de pensioenen van de ouderen van nu betaald worden. Door de vergrijzing krijgen zij zelf later geen/heel laag pensioen.

55%

45%

Voor mij is er straks geen of nog maar heel weinig pensioen.

53%

47%

Pensioenfondsen kunnen maar beter gaan sparen dan beleggen, want sparen levert meer op.

51%

49%

Als pensioenfondsen nooit hadden belegd en alleen maar hadden gespaard, was er nu geen probleem geweest met onze pensioenen.

50%

50%

Je kunt je pensioen beter zelf regelen bij een verzekeraar in plaats van bij een pensioenfonds. Bij pensioenfonds zijn de kosten hoger en krijg je dus minder pensioen

32%

68%

Je pensioen wordt elk jaar automatisch verhoogd om mee te groeien met de stijgende prijzen.

32%

68%

Waar je pensioen ook geregeld is, de pensioenuitkering is altijd 70% van je laatst verdiende loon.

30%

70%

■ Waar

■ Niet waar

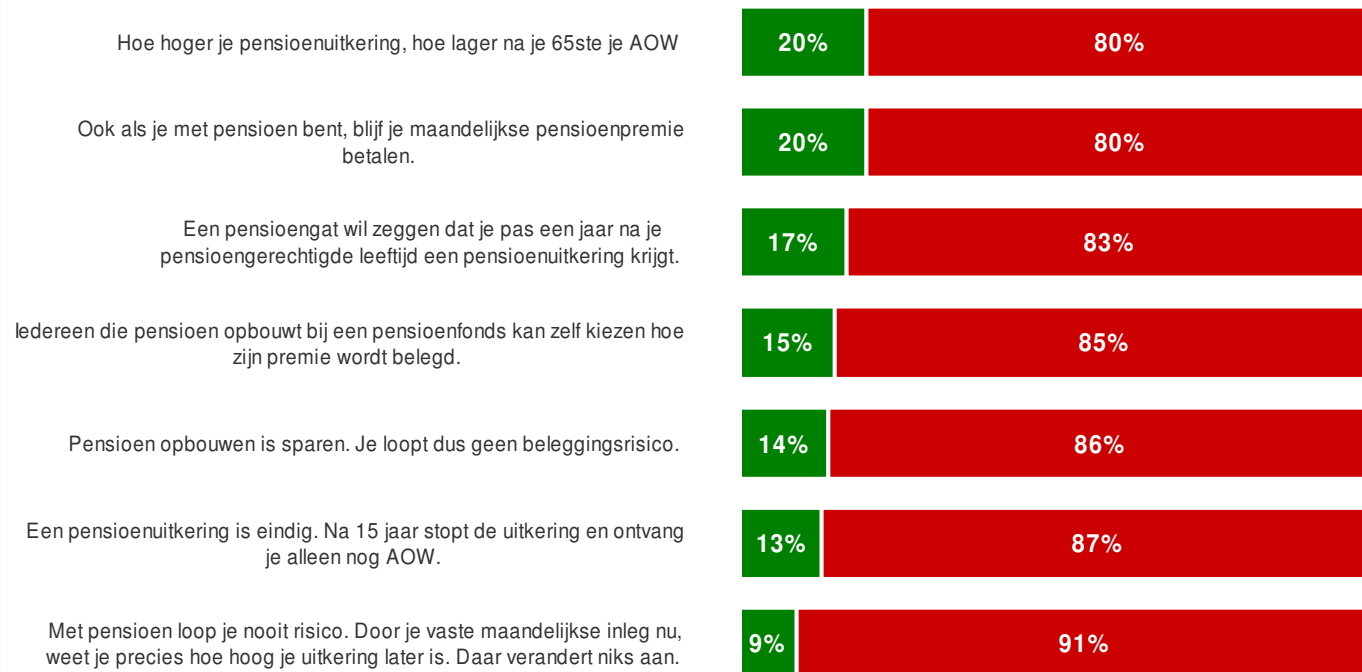
- Achtergrond
- Doel- en probleemstelling
- Methode
- Resultaten
- Zorgen
- Misvattingen**
- Conclusies
- Aanbevelingen

Minder misvattingen over duur pensioen en beleggingsrisico

De meerderheid van de respondenten acht de onderstaande stellingen 'niet waar'. Over het algemeen zijn respondenten zich ervan bewust dat de hoogte van hun pensioen niet van te voren vast staat en hun pensioenuitkering niet stopt na 15 jaar. Bovendien weet men dat pensioen opbouwen een beleggingsrisico met zich meebrengt, waar je als deelnemer geen invloed op hebt. De stellingen worden wederom vaker gepercipieerd als onwaar door mannen, hoger opgeleiden en ouderen.

Geef u alstublieft aan wat volgens u Waar of Niet Waar is (n=1.020)

■ Waar ■ Niet waar

Achtergrond

Samenvatting

Doel- en
probleemstelling

Methode

Resultaten

Conclusies

Aanbevelingen

Conclusies

- Uit de resultaten blijkt dat bijna tweederde van werkend Nederland zich in meer of mindere mate zorgen maakt over zijn pensioen. De meeste zorgen gaan over de onzekerheid over de hoogte van het pensioen. Het is voor respondenten onduidelijk hoeveel zij na hun pensionering kunnen besteden en of dit genoeg is om hun huidige levensstijl voort te kunnen zetten. Hierbij maken jongeren zich aanzienlijk minder zorgen dan ouderen.
- Een aanzienlijke groep respondenten vindt het moeilijk om de opbouw van hun pensioen te doorgronden. Pensioen wordt als ingewikkeld en onoverzichtelijk gepercipieerd.
- Er bestaan nog veel hardnekkige misstanden over pensioen en pensioen opbouwen. De meest voorkomende misvattingen gaan over de gevolgen van de economische crisis voor de hoogte van het pensioen en over de hoogte van de kosten van pensioenfondsen en pensioenverzekeraars.
- Een misvatting die enigszins uit de wereld geholpen lijkt, is het idee dat de pensioenuitkering 70% van het laatst verdiende inkomen behelst. Zekerheid heeft plaatsgemaakt voor onzekerheid.
- Mannen, hoger opgeleiden en ouderen zijn over het algemeen beter geïnformeerd over pensioen, aangezien zij de stellingen vaker percipiëren als onwaar.

Achtergrond

Doel- en
probleemstelling

Methode

Resultaten

Conclusies

Aanbevelingen

Aanbevelingen kwalitatieve vervolgonderzoek

- Naar aanleiding van de resultaten van het kwantitatieve onderzoek adviseren wij vier groepsdiscussies uit te voeren om dieper in te gaan op de achterliggende gedachten en herkomst van de misstanden over pensioen en het effect op het vertrouwen in pensioen. Hierbij willen we ons met name richten op de misstanden over de gevolgen van de economische crisis en de hoogte van de kosten omtrent pensioen.
- Aangezien de misstanden voornamelijk aanwezig zijn bij vrouwen, jongeren en lager opgeleiden stellen wij de volgende groepen voor.

Vrouwen Spreiding leeftijd en opleiding	Lager opgeleiden Spreiding leeftijd en seks	Middelbare leeftijd 25 t/m 40 jaar Spreiding opleiding en seks	Starters 20 t/m 24 jaar Spreiding opleiding en seks
1 groep, t=120	1 groep, t=120	1 groep, t=120	1 groep, t=120

Bijlagen

Onderzoekstechnische informatie

Kwantitatief onderzoek

- Incentives
  - De respondenten hebben als dank voor deelname aan het onderzoek een kleine vergoeding ontvangen.
- Responsverantwoording online onderzoek
  - In de veldwerkperiode is aan 4090 personen een uitnodigingsmail verstuurd. Op de slotdatum van het veldwerk was het gewenste aantal vragenlijsten ingevuld en is de toegang tot de vragenlijst op internet afgesloten.
- Bewaartermijn primaire onderzoeksbestanden
  - Primaire onderzoeksbestanden, zoals ingevulde schriftelijke vragenlijsten, notulen, beeld- en geluidsopnames worden door Motivaction tot 12 maanden na afronden van het onderzoek bewaard.
- Overige onderzoekstechnische informatie
  - Overige onderzoekstechnische informatie en een exemplaar van de bij dit onderzoek gehanteerde vragenlijst zijn op aanvraag beschikbaar voor de opdrachtgever.

Bijlagen

Ongewogen en gewogen data

Kenmerken	Ongewogen		Gewogen	
	n	%	n	%
Leeftijd				
20 t/m 24 jaar	103	6,7	110	7,1
25 t/m 40 jaar	433	28,1	523	34,0
41 t/m 65 jaar	1005	65,2	908	58,9
Opleidingsniveau				
Hoog (wo/hbo)	464	30,1	433	28,1
Middel (havo/vwo/mbo/mavo)	751	48,7	783	50,8
Laag (lbo/basisschool/geen opleiding)	326	21,1	324	21,0
Geslacht				
Mannen	758	49,2	732	47,5
Vrouwen	783	50,8	809	52,5

Bijlagen

Opbouw bruto steekproef

De selectievraag toonde aan dat de meerderheid van de respondenten momenteel pensioen opbouwt. In de meeste gevallen doet men dit via een bedrijfstakpensioenfonds. Respondenten die momenteel geen betaalde baan hebben of geen pensioen opbouwen zijn uitgesloten van deelname aan het onderzoek.

Welke situatie is op u van toepassing? (n=1.541)

Bijlagen

Steekproefomvang en betrouwbaarheidsmarges

- De grootte van de steekproef bepaalt de nauwkeurigheid waarmee uitspraken gedaan kunnen worden. Bij een onderzoek gebaseerd op een representatieve steekproef worden uitkomsten verkregen die met inachtneming van bepaalde waarschijnlijkheidsmarges moeten worden geïnterpreteerd. De mogelijkheid is namelijk aanwezig dat de in de steekproef gevonden uitkomsten afwijken van de uitkomsten die zouden zijn verkregen indien de gehele populatie bij het onderzoek zou zijn betrokken.
- Bij een steekproefomvang van $n=1.020$, is de maximale onnauwkeurigheid 3,1% (bij een gewenste betrouwbaarheidsmarge van 95%). Dat wil zeggen dat een gevonden percentage van 50% in de werkelijke populatie tussen 46,9% en 53,1% kan liggen. Bij een percentage onder of boven de 50% is deze onnauwkeurigheidsmarge kleiner.

Auteursrecht

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage is echter schriftelijke toestemming van Motivaction nodig.

Motivaction International B.V.

Marnixkade 109

1015 ZL Amsterdam

Postadres:

Postbus 15262

1001 MG Amsterdam

T +31 (0)20 589 83 83

F +31 (0)20 589 83 00

www.motivaction.nl

PENSIOEN
FEDERATIE

